

LUONNETESTISTÄ TUOMARIN SILMIN

Luonnetesti on asia joka puhuttaa koiranomistajia paljonkin ja asiasta puhutaan milloin mitäkin, ajoittain hyvää ja välillä ihan sitä itseään. Kun ja jos kaikki asiat eivät oikein avaudu ihmisille tulee jos jonkinlaisia mielikuvia testistä, ensinnäkin jotkut käsitteet/termistö ymmärretään väärin. Ja etenkin jos se oma koira tai kaverin koira ei olekaan ihan sitä mitä on ajateltu. Ja silloinhan tietenkin me puusilmätuomarit emme huomaa/näe/tajua/tiedä ja ymmärrä mistään mitään! ;)

Toinen erittäin mielenkiintoinen tulkinta on, ettei tuomari tunne juuri kyseistä rotua. No mehän emme testaa rotua, vaan koiraa ja sen käytöstä. Eri roduilla on omat ominaispiirteensä käytöksessä ja ns. ihannearvot millainen olisi tyypillinen rotunsa edustaja. Mutta se ei ole meidän tuomareiden tehtävä päättää mikä on ihanteellista juuri sille rodulle, vaan se on sitten rotujärjestöjen tehtävä asettaa ne raamit, toivottavasti alkuperäistä rotumääritelmää kunnioittaen. Toki meillä kaikilla on se oma ja muutamat spesiaalirotumme, jonka tunnemme kuin omat ajatuksemme.

Kolmas asia, joka takuuvarmasti puhuttaa on se miten me tuomarit toimimme. Katsojana ollessani varsinkin olen mielenkiinnolla kuunnellut ihmisten pohdintoja testin aikana: mitä tapahtuu, miksi se nyt noin teki ja kuinka tuolle koiralle ei terävyyden erikoiskokeessa koiran yksin seinässä kiinni ollessa hyökätty kuin reiluun puoleen väliin tai miksi se sai tuollaisen arvosanan jostain osiosta? Miksi tuota koiraa kävelytettiin pitempi lenkki sinne ja tänne? Miksi tuolle vedettiin kelkkaa niin tasaisen rauhallisesti ja toiselle taas kaikenlaisia temppejuja tehden? Niin miksi, siksi että kaikki tehdään koiran reaktioiden eli esiin tuomien ominaisuuksien ja niiden käyttämisen mukaan.

Itse pidän omassa testaamisessani kiinni ehdottomasti muutamista asioista, mm. siitä että koiran etu/hyvinvointi on kuitenkin pääasia.

Rehellinen ja oikeudenmukainen pitää olla ehdottomasti aina -> se mitä koirasta testin aikana tulee ilmi, on myös paperiin kirjattava niin hyvässä kuin pahassa. Vaikka joku tutuista toisi koiransa minulle testiin, se ei tarkoita, että kaveripisteitä ansaitsee tai niitä verotetaan!

Sama on kohtelu kaikille.

En pysty enkä halua olla ”rautakangen niellyt tärkeä henkilö”, jolta puuttuu huumorintaju tai muuntautumiskyky, itsensä pitää laittaa myös peliin, jotta koirasta saa jotain irti, oli siinä sitä jotakin tai ei.

Ja koirista on aidosti pidettävä rotuun katsomatta!

Yritän tässä nyt avata vähän testiä tuomarin näkökulmasta, mihin me siellä oikein kiinnitämme huomiota ym. **Kannattaa pitää mielessä, että kaikkea arvioidaan koko testin ajan. Ja testin tarkoituksena on arvioida koiran käyttäytymistä, kun sen hermostoa rasitetaan.**

Tuomarin tarkoituksena ei ole missään tapauksessa rääkätä koiraa yli sen sietokyvyn, vaan kaikki tehdään koiran reaktioiden mukaan. Aina on ollut ja tulee jatkossakin olemaan koiria joiden hermot eivät pidä tai pehmeys estää testin jatkamisen. Niiden kanssa on opittava elämään ja siellä normaaliarjessa se koira pärjää samalla tavalla kuin ennen testiäkin on pärjännyt. Siksi me keskeytämme testin tarvittaessa, vaikka se joskus omistajasta tuntuisi väärältä ratkaisulta. Ei ole tarkoitus jo tarpeeksi järkyttynyttä koiraa romahduttaa kokonaan! Samoin ohjaajalla on oikeus keskeyttää.

Testistä ja siitä mitä siellä huomioin ja tapahtuu, voisi kirjoittaa romaanin, jos haluaisi todella laajasti ja syvällisesti valaista asiaa, mutta nyt kuitenkin raapaistaan vähän tuomarin näkökulmasta testiä. Puhuesssa pystyisi tietenkin paremmin tuomaan ilmi kaikenlaiset pienetkin vivahteet, esimerkit ym. mutta mennään nyt näillä pikaevästyksillä eteenpäin.

Lähdetään liikkeelle siitä, miten testi etenee ja samalla valaistaan hieman osa-alueita.

Ihan ensimmäiseksi aloitamme tällä: Siellä me tuomarikaksikko seisomme ja odotamme kun koirakko tulee pelipaikalle ja sirutarkastaja tarkistaa, että kyseessä on koira joka ilmoitettu testiin. Koiran arviointi alkaa jo tästä kohdasta, ainakin osaltani. Miten koira suhtautuu tarkastajaan ja miten se sieltä tulee meitä kohti. Onko koira väistelevä, pelkääkö suorastaan vai ottaako rennosti tilanteen tai onko iloinen kun tapaa ihmisiä, vai onko kuitenkin sitä mieltä, että pikku uhkaus saisi tyyppin perääntymään? Käveleekö löysällä taluttimella, vai sinkoileeko se neliveto päällä raahaten omistajaansa perässään ym. Yleisolemus! Tässä kohtaa jo näemme mm. temperamenttia ym. ennen kuin koiraa on rasitettu mitenkään.

Tämän jälkeen aloitetaan alkuhaastattelulla. Miksi sitten kyselen esim. millaisissa olosuhteissa koira asuu, omakotitalo vs. kerrostalo, taajama vai maaseutu? Tämä antaa meille viitteitä koiran normaalista reviiristä, kuinka läheltä tai kaukaa saattaa ottaa kantaa asioihin jne. Onko muita koiria ja mihin koira sijoittuu omistajan mielestä heidän laumassaan? Onko sattunut koiran elämässä jotain ikävää ihmisten taholta? Koira voi olla kodinvaihtaja, joten sitä on saatettu huonosti kohdella.

Esimerkiksi se lauman peränpitäjä ei välttämättä ole oppinut olemaan hyvin itsenäinen toimissaan, tai emänsä tassun alla kasvanut ei ole ”saanut lupaa” toteuttaa itseään laisinkaan – pidetty herran kurissa ja nuhteessa, jopa liiankin hyvin.

Onko ollut pennusta asti? Tämä kaikki valottaa koiran taustoja, jotka vaikuttanevat testissä esiin tuleviin reaktioihin. Tämän alkuhaastattelun aikana tarkkailen tietysti koiran käytöstä ja myös hieman omistajankin, sillä omistajan käytös voi jossakin tapauksessa vaikuttaa koiran tekemisiin joko negatiivisesti tai positiivisesti. Välillä on pakko harrastaa hieman hurttiakin huumoria, jotta saataisiin omistaja vähän rennompaan tilaan; hengittää saa ihan vapaasti ja tiukasti asennossa ei tarvitse seisoa. Tässä on jo aloitettu hyvin, etenkin luokse päästävyyyden arviointia, temperamenttia jne.

Seuraavaksi aloitetaan taisteluhaluun ensimmäisellä mittarilla.

TAISTELUHALU

kerroin 10

Mitä on taisteluhalu?

Taisteluhalu on synnynnäistä taipumusta **nauttia taistelemisesta itsestään ilman, että se perustuisi aggressioon.** Koira nauttii leukojen ja lihasten käytöstä taistelussa. Taisteluhalu on liikkeelle panevaa voimaa, ns. koiran moottori. Käytöstä voi kutsua myös tietynlaiseksi leikkihaluksi, jossa kuitenkin **pääpaino on itse taistelu.**

Mitä tuomarit katsovat koirassa?

- miten pienillä/suurilla ärsykkeillä lähtee taisteluun
- minkälainen ote sillä on, etu- vai takahampaissa, löysä vai luja, pyöriikö, pureskeleeko
- ottaako kovaan vai pehmeään paremmin kiinni
- taistelun suuruus, voima, sitkeys, oma-aloitteisuus
- käyttääkö koko kroppaansa ja miten
- ”äänitehosteet” tai niiden puuttuminen ja sävy
- kestäkö uhkaa, kovuus
- luokse päästävyyttä
- onko dominanssia? esim. pyrkiikö sitomaan, jäykisteleekö, uhkaileeko jne.

Itse haluan ehdottomasti katsoa koiraa myös suoraan silmiin – taistelun aikana - jonkin aikaa niitä, jotka sen kestävät. Tästä näen, onko koira kuinka rehellinen, avoin, pidättyväinen, kovahko/pehmeähkö, vai löytyykö siitä dominanssia, että ärsyyntyy katsekontaktista ja kokee sen pahaksi uhaksi. Jokainen tuntee sanonnan, että silmät ovat sielun peili.

Erikoiskoe on tuomarin kanssa haastattelun jälkeinen ”leikkihetki”. ***Tätäkin ominaisuutta arvioidaan koko testin ajan ajan kaikissa osasuorituksissa!***

Tähän sosiaaliseen taisteluhaluun vaikuttaa lisäksi hyvin voimakkaasti esim. koiran pidättyväisyys/pehmeys, ettei koira halua/uskalla leikkiä tuomarin kanssa. Myös perheissä joissa on pieniä lapsia, on saatettu ehdottomasti kieltää kaikenlainen retuuttelu ja riehuminen. On koiria, jotka eivät välttämättä ”tarvitse” taisteluhaluja, koska muut ominaisuudet esim. toimintakyky, hermot ovat erinomaiset.

Opittu taisteluhalu?

Tässä myös yksi syy, miksi ihmiset ovat välillä hämillään/pettyneitä koiran taisteluhalusta. Alussa kun on selitetty, että se on kova leikkimään, että kaikki käy ja nyt ei sitten testissä tulekaan sitä suurta tai erittäin suurta arvosanaa taisteluhalusta:

On olemassa ns. opittua taisteluhaluja, kun ohjaajat palkkaavat koiriaan patukoilla ym. leluilla. Koira taistelee lähes raivokkaasti (omasta) esineestä (pääasiassa omistajansa kanssa) mutta kun väline/vastapeluri vaihdetaan ja sen pitäisi taistella puukepistä, naruköydestä tms. – se ei välttämättä taistele lainkaan tai hyvin heikosti, ilman että koirassa siis olisi pidättyväsyyttä.

Koira ei taistele kelkkaa vastaan tai jos taistelee niin laimeasti ja luopuu nopeasti, eikä taistele juuri missään muuallakaan osasuorituksissa. Kärjistetysti: koiralla ei missään tapauksessa ole silloin suuri taisteluhalu, vaikka olisikin hetken aikaa omassa lelussaan omistajansa kanssa ”taistellutkin” melko näyttävästi. Ei, vaikka olisi taistellut tuomarin kanssakin reilusti, jos sitä ei missään muualla näy. Koira on vain oppinut ”taistelemaan” tietyllä esineellä tietyn ihmisen kanssa. Todellinen taisteluhalu tulee kyllä näkyviin testin aikana, esim. siitä miten koira taistelee kelkkaa vastaan voittaakseen pelkonsa mennäkseen tutkimaan kelkkaa. Eli taistella jostakin (esine), jotakin vastaan (kelkka, hyökkääjät), ja jonnekin (päästä päämääräänsä).

Seuraavaksi siirrymme kelkan luokse ja samalla käymme läpi myös ns. pimeän huoneen, vaikkakin se perästäpäin tuleekin.

TOIMINTAKYKY

kerroin 15

Mitä on toimintakyky?

Se on koiran kykyä toimia ilman (ulkopuolista) pakkoa erilaisia todellisia ja/tai kuviteltuja vaaroja vastaan. **Se on kykyä toimia oikein pelosta huolimatta.** Koiran pitäisi siis pyrkiä voittamaan pelkonsa. Tämä on rohkeutta, joka sisältää **toiminnan järkevyyden**.

Toimintakyky on muuttuva ominaisuus, joka vaihtelee tilanteen mukaan. Koira on toimintakykyisempi lähellä kotiaan, omalla reviirillään ja oman ihmisen läsnä ollessa.

Mitä tuomarit katsovat koirassa?

- käytöstä/olemusta; kropan asento ja sen painopiste, lihakset ja niiden käyttö
- ilmeet; silmät, korvat, huulet, hännän asento, karvat, hengitys, ääntely
- mahdolliset sijaistoiminnot esim. haistelut, pissaa miset, ruohon syönti ym.
- pakeneeko/hyökkääkö ja niiden suuntaa, voimakkuutta vai jähmettyykö paikoilleen jne.
- aktivoituuko mikä ominaisuus ensimmäisenä ja kuinka paljon mitäkin ominaisuutta koira käyttää tilanteessa
- kelkalla milloin koira huomasi hahmon ja milloin alkoi reagoida ja miten
- pimeässä miten toimii, huolella ja järjestelmällisesti, ilman pelkoa vai huolestuu ko/hermostuu ko, loppuu ko kyky toimia, koira ns. jämähtää paikoilleen

- pimeässä onko ohjaaja yleensäkin koiran mielestä tarpeeksi kiinnostava, vai muut asiat kiinnostavat enemmän (usein metsästyskoirilla muut mielessä)
- tukeutuuko koira ohjaajaan vai ei, saako yleensäkin ohjaajaltaan mitään tukea, kuinka paljon apuja tarvitaan, vai työskenteleekö koira itsenäisesti

Mitä muuta toimintakyvyn erikoiskokeessa nähdään?

Erikoiskokeita ovat kelkka (uhan kanssa) ja pimeä huone (ilman uhkaa)

- terävyyttä/puolustushalua
- taisteluhalua
- kovuutta
- temperamenttia
- hermot

Arvioidaan kaikkien esille tulleiden ominaisuuksien voimakkuutta.

Arvioidaan koko testin ajan kaikissa osasuorituksissa!

Esim. pimeässä koira etenee järjestelmällisen rauhallisesti jäljestäen ohjaajansa luo -> osoittaa erittäin hyvää ja järkevää toimintakykyä.

Paniikinomainen nopea syöksy ovesta sisään ja täysillä ”nenä ja silmät kiinni” niin pitkälle kuin pääsee, ennen kuin jokin pysäyttää (seinä, pressu lattialla tms.) ei ole järkevää toimintaa. Paikalleen juuttuminen (vaikka ohjaaja kutsuisi montakin kertaa) kertoo taas toimintakyvyn puutteesta.

Kelkalla miten nopeasti ja mistä suunnasta miten ja ohjaajan avulla vai ilman koira ottaa kontaktia, siitä huolimatta oliko koiran pelko suurta vai pienekköä vai eikö pelännyt lainkaan, vai yrittikö kokonaan sulkea tilanteen pois. Nopeasti ja ilman ohjaajan apuja kontaktin kelkkaan ottava koira, kertoo tässä vaiheessa hyvästä toimintakyvystä.

Ei ole järkevää toimintaa kääntää selkäänsä kelkalle ja istua/seistä laput silmillä -> sulkea uhka pois. Toisaalta ei ole ihan järkevää sekään, että koira taistelee niin kovin kelkkaa vastaan, että ottaa sen päälleen – taisteluhalu/puolustushalu niin suurta – kelkan hihoja revitään ja/tai yritetään näykyä ja taas paetaan, ei oikein pysty lopettamaan - järki siis hävisi taistelun tuoksinassa!

PUOLUSTUSHALU

kerroin 1

Mitä on puolustushalu?

Se on koiran synnynnäistä taipumusta asettautua aktiivisesti puolustamaan itseään, ohjaajaansa/laumaansa tai reviiriään.

Ensisijaisesti tuntemattoman henkilön aiheuttama uhka mutta myös koiran kuvitteleva uhka/ärsyke ympäristössä.

Puolustushalu vaihtelee koiran mielialojen, ympäristön ja tilanteiden mukaan.

Tämä on koulutettava ominaisuus! Ei pidä laittaa liikaa painoarvoa tälle yksittäiselle ominaisuudelle kokonaisuuden joukossa. Riippuu täysin muista ominaisuuksista, onko suotavaa, että kyseisellä yksilöllä on esim. suuri puolustushalu.

Mitä tuomarit katsovat koirassa?

- käytöstä/olemusta; kropan asento ja sen painopiste, lihakset, ääntely
- ilmeet; silmät, korvat, huulet, hännän asento, karvat, hengitys jne.

- hyökkäyksen suuntaa, voimakkuutta, **palautuminen!!**
- mikä on koiran paikka hyökkääjän suhteen, edessä, sivulla, pakenee taakse jne.
- mahdolliset sijaistoiminnot
- pitää arvostaa myös pyrkimyksiä puolustamiseen, ei vain itse ”näyttävää” hyökkäystä, onko koira koulutettu suojeluun
- pitää arvioida onko koira ns. hiljaista tyyppiä vai ei, kaikki eivät hauku!
- aktivoituuko puolustus- vai taisteluhalu
- luokse päästävyys

Tässäkin hyökkäykset tuomarin osalta tehdään koiran reaktioiden mukaan!

Esim. hyvin voimakkaasti puolustavalle koiralle on annettava hieman enemmän aikaa palautua ennen kuin sinne mennään koira ottamaan ohjaajalta. Toisaalta tässä nähdään koiran luokse päästävyyttä/hermoja/kovuutta miten nopeasti/hitaasti palautuu. Vahvalle koiralle hyökätään vahvasti!

Esim. pehmeä tai pidättyväinen koira, ei halua lähteä hyökkäyksen jälkeen tuomarin mukaan/painaa ns. paniikkinappulaa ja alkaa pyöriä/vetää tuomarista poispäin jne. ja ei halua, että siihen kosketaan. Pelko voi olla laimeammastakin tuomarin hyökkäyksestä hyvin suurta. Meidän ei ole mikään pakko pakottaa koira tulemaan kosketuksiin kanssamme, siinä nähdään mm. luokse päästävyyttä, hermoja, kovuutta/pehmeyttä.

Entä miksi joskus heitetään keppi pois? Siksi, jos koiralle on arvioitu tässä vaiheessa vielä suuri taisteluhalu, varmistetaan että koiralla on todellista puolustushalua eikä ole aktivoituneena taisteluhalu. Jos on aktivoitunut pääasiassa taisteluhalu, koira mieluummin kääntää huomionsa pois heitettäessä keppiin ja pyrkii sen perään ja ”puolustushalu” laimenee. Jos sitä on riittävästi, puolustushalu jatkuu vaikka hyökätään paljain käsin.

Sitten jatketaan puolustushyökkäyksestä normaalin tapaan kovuutta ja temperamenttia arvioiviin erikoiskokeisiin.

KOVUUS

kerroin 8

Mitä on kovuus?

Se on koiran taipumusta muistaa/unohtaa etenkin epämiellyttävät kokemukset, sekä niiden vaikutukset sen tulevassa toiminnassa.

Kovuus = muisti!

Tämä on yksi termi/käsite, joka ymmärretään usein väärin.

Erikoiskokeena on pääsääntöisesti haalarikoe, voidaan käyttää tarvittaessa myös sateenvarjoa tms.

Arvioidaan koko testin ajan kaikissa osasuorituksissa!

Mitä tuomarit katsovat koirassa?

- käytöstä/olemusta: kropan asentoa, lihakset, ilmeet; silmät, korvat, huulet, hännän asento, karvat, hengitys, ääntely jne.
- miten voimakkaasti/vähän koira pelästyi
- huomasiko koira ärsykkeen hyvin/huonosti – oikea-aikaisuus!
- mihin suuntaan ja millä nopeudella koira väistää pelästyessään
- antaako ohjaaja sille mahdollisuuden pelästyessään väistää riittävästi vai ei, talutin riittävän pitkänä (ohjaajan ohjeiden noudattamiskyky!)

- ehtiikö/pyrkiikö koira tutustumaan haalariin jo ennen takaisin lähtöpisteeseen siirtymistä (ohjaajan ohjeiden noudattamiskyky nopeasta käännöksestä pois päin haalarista)
- vaikuttaako ohjaajan oma käytös koiraan miten
- lähteekö koira miten palautuspisteestä kohti pelästymispistettä
- miten paljon koira haluaa välttää pelästymispaikkaa ja miten kaukaa pystyy ohittamaan vai pystyykö ja millä tavoin
- onko jarrua päällä, ”liimautuuko” ohjaajaan, tuleeko nopeampia/hitaampia askeleita tai niausta vaikei väistäisikään paljoa, pälyilyä vai marssiiko muina miehinä/naisina etunenässä ohitse
- tuleeko sijaistoimintoja, jäädään haistelemaan (välttely), ruopimista, remmissä roikkumista, omistajan ”painostamista” tmv.
- nähdään myös taistelua, terävyyttä, toimintakykyä

Huom! Koira voi olla ihmisen taholta tulevalle uhalle huomattavasti pehmeämpi kuin elottomasta asiasta tulevalle.

Esim. Ohjaaja ohjeistuksen jälkeen tietää, että haalari hyppää silmille ja hänen pitää nopeasti kääntyä tilanteesta pois. Tapahtuu seuraavaa: Ohjaaja odottaa haalarin nousua ja alkaa hidastella, jolloin koira jännittyy – on tapahtumassa siis jotain outoa.

Koira on epävarma jo valmiiksi ja kun haalari hypähtää, koira kirkaisee ja tempaisee ohjaajan mukaansa hillittömään pakoyritykseen kauas kohteesta.

Ohjaaja yrittää lähteä uudestaan kohti haalaria – koira tulee hetken matkaa ok, mutta lähempänä paikkaa pyrkii kiertämään pelästyskohdan niin kaukaa kuin mahdollista tai yksinkertaisesti alkaa lyödä jarrua kiinni, että vaatii jo suurta houkuttelua päästäkseen sieltä hihnan mitan päästä ohitse = hyvä muisti = pehmeyttä!

Osion tarkoituksena on, että koira pelästyisi haalaria!

Esim. Koirakko kulkee reipasta vauhtia kohti haalaria, joka nousee ja koira hypähtää sivuun vain hihnan mitan verran ohjaajan samalla kääntyessä pois kohteesta ja koira pyrkii pakoon ehkä hieman ilme pelonsekaisena ja/tai ei pelästy juurikaan tai jopa taisteluhalu potkaisee sen verran hyvin että ”kiroilee” haalarille – takaisin tullessa koira kävelee muina koirina haalarin yli = huono muisti = kovuutta! Koirassa ei saa näkyä pelkoa, eikä halua välttää paikkaa, se ei siis yksinkertaisesti muista epämiellyttävää tapahtumaa.

Esim. Pimeässä huoneessa voidaan vielä varmistaa koiran kovuutta, esim. hieman kolistelemalla, kovahko koira ei siitä nokkiinsa ota, vaan jatkaa hommiaan tai tulee jopa äänen aiheuttajaa kohti tutkimaan, että mitäs sinä siinä mölyät.

Kelkalla/tynnyrillä koira takaisin tullessaan ei huomioi näitä ja niiden aiheuttamaa pelkoa/epämiellyttävyyttä = kovuutta.

Dominoiva koira on hyvin harvoin kova. Dominointi antaa koiralle itselle rohkeutta kohdata pelottavia asioita, jolloin koira yrittää vain vahvistaa itseään antamalla itsestään uhkaavamman kuvan.

Hieman pehmeä koira on helpompi käsitellä kuin kovahko, koska se muistaa mm. ohjaajan opetukset ym. helpommin. Selkeästi pehmeä koira muistaa epämiellyttävät asian erittäin hyvin ja se antaa niiden vaikuttaa huomattavasti pidemmän aikaa.

TEMPERAMENTTI

kerroin 15

Mitä on temperamentti?

Se on koiran huomiokykyä = tarkkaavaisuutta, keskittymiskykyä ja kykyä sopeutua = tottua uusiin tilanteisiin sekä ympäristöihin ja niiden merkityksiin. Se on oikea-aikaista ja oikean suuntaista reagoitua ärsykkeisiin.

Temperamentti on koiran mielen vilkkautta.

Erikoiskokeena pidetään räminäkoetta, tynnyri-takaa-ajoa. Voidaan varioida myös muulla tavoin, mutta räminällä ja koiran takaa.

Arvioidaan koko testin ajan kaikissa osasuorituksissa!

Mitä tuomarit katsovat koirassa?

- miten se saapuu testipaikalle ennen kuin sitä on rasitettu henkisesti
- käytöstä/olemusta: kropan asentoa, liikehdintä, lihasten käyttö, ilmeet; silmät, korvat, huulet, hännän asento, karvat, hengitys, ääntely jne.
- erilaiset sijaistoiminnot
- miten huomioi asioita, ottaako kantaa nopeasti/hitaasti, oikea-aikaisesti ja -suuntaisesti
- väistöliikkeiden suuntaa, nopeutta, pituutta
- onko eri osioissa/niiden välillä minkälaisia muutoksia käytöksessä
- miten hyvin/huonosti keskittyy eteen tuleviin tehtäviin
- vaikuttavatko ympäristön tapahtumat vai ei ja jos niin miten
- vaikuttaako ohjaajan toiminta koiraan ja kuinka paljon
- mitkä muut ominaisuudet voivat vaikuttaa käytökseen, esim. hermojen ”vuoto”
- meneekö koira koko testin läpi kaikista osioista samalla otteella -> reipas ja iloinen ilman ylimääräistä temppuilua, vai levoton säätäjä, tai ”EVVK”-tyyppi
- nähdään myös kovuutta, taisteluhalu, toimintakykyä, terävyyttä

Puhun puhtaasta vilkkaasta koirasta silloin, kun koira jokaisessa osasuorituksessa toimii lähes samalla tavalla, iloisella ja reippaalla olemuksella. Häiriöt/uhat ym. huomataan kun ne alkavat ja niihin otetaan kantaa heti miten, ja väistöliikkeet ovat lyhyehköt ja hallitut ja oikein suunnatut häiriöön nähden, eikä koira sählää ja säädä mitään ylimääräistä, missään osiossa. Pystyy keskittymään hyvin käsillä olevaan tehtävään.

Kohtuullisen vilkas koira voidaan hyvin luonnehtia tyyppiksi, joka on harkitsevainen. Väistöliikkeet ovat hitaammat, kaikkea ei huomioida välittömästi, tai jos huomioidaankin, niin ei viitsi ottaa kantaa ärsykkeen ilmaantuessa, vaan arvioidaan tilanne ja toimitaan sitten sen mukaan. Tässäkin täytyy kuitenkin muistaa, onko koirassa kovuutta.

Esim. tynnyrillä koira räminän alettua kääntyy puolittain tai vain kääntää päätään ääntä kohden, ei juurikaan nopeuta kulkuaan. Toteaa; ”jaa että tuommoinen ilmestyi. Katson ettei ihan päälle asti ehdi kuitenkaan.” Toimii kaikissa osasuorituksissa harkiten.

Esim. erittäin vilkkaalla koiralla tietenkin väistöt ovat jo ylimitoitettuja tilanteisiin nähden, koira alkaa muutenkin kuvitella uhkia ym. mielessään sekä se tarvitsee enemmän sopeutumisajaa, sen keskittymiskyky tehtävillä alkaa rakoilla. Tällaisella koiralla on ns. monta rautaa tullessa yhtä aikaa.

Näiden osasuoritusten – kovuus ja temperamentti - jälkeen siirrytään pimeään huoneeseen eli toimintakykykokeen ilman uhkaa osioon, josta siirrytään taas terävyyden erikoiskokeeseen.

TERÄVYYS

kerroin 1

Mitä on terävyys?

Se on ominaisuus, joka saa koiran reagoimaan vihamielisesti, **koiran tuntiessa** itseään kohtaan uhkaa. Koiran ja ihmisen mielestä uhat ovat hyvin erilaisia; se mikä on koiran mielestä uhkaa, ei välttämättä ole omistajan mielestä yhtään mitään. Ihmisellä apunaan järkeily, koiralla ei.

Mitä tuomarit katsovat koirassa?

- käytöstä/olemusta; kropan asento ja sen painopiste, lihakset, ilmeet; silmät, korvat, huulet, hännän asento, karvat, hengitys jne. jne.
- aggression suuntaa, voimakkuutta, **palautuminen!!**
- miten pienestä/suuresta ärsykkeestä koira reagoi
- miten nopeasti koira luovuttaa vastustamisen vai vastaako loppuun asti
- kuinka paljon on pelkoa mukana vai onko laisinkaan
- jääkö jäljelle jäävää hyökkäyshalua (muista tällaisissa tapauksessa tyhjä hanska)
- luokse päästävyyttä ja hermoja pääasiassa
- onko koira terävämpi omistajan läsnä ollessa (omistaja palaa koiran luo)
- miten reagoi ympäristöönsä ja/tai sen tapahtumiin

Arvioidaan koko testin ajan kaikissa osasuorituksissa!

Varsinaisena erikoiskokeena on ns. seinäkoe, jossa hyökkäys tehdään aina koiran reaktioiden mukaan.

Esimerkkejä; Jos koira vastaa hyökkäykseen hyvin voimakkaasti ja pitää puolensa, on tietenkin hyökkättävä loppuun asti intensiivisesti ja voimalla, sen jälkeen arvioidaan palautumisen nopeus kun uhka loppuu, sekä jäljelle jäävä hyökkäyshalu.

Koiran on siis pidettävä aggression suunta hyökkääjässä → oikea suunta! silloin terävyyttä. Ei vain haukuttava ”ilmaa” tai omistajan perään -> väärä suunta!

Mikäli koira taas ilmoittaa melko aikaisessa vaiheessa, että ”Apua, nyt mä kyllä just pyörryn tähän!” Saattaa ensin yrittää rauhoitella korvien taakse kääntämisellä, huulien nuoleskelulla, pään pois kääntämisellä, nieleskelyllä-> voidaan vielä ”hyökätä” hyvin laimeasti.

Koira, joka jo heti alkuvaiheessa tuomarin tultua esiin ja edenneen muutamia metrejä, painaa paniikkinnappulaa, alkaa pyrkiä kaikin keinoin pakoon joko heittelehtii tai jähmettyy kauhusta lähes hirttäen itsensä tai luovuttaa menemällä maahan ->Tällöin tuomarin taholta tulevan uhan on päätyttävä välittömästi! Tuomarin on mentävä nopeasti päästämään koira pinteestä. Ei ole minkäänlaista järkeä jatkaa hyökkäystä tuollaiselle koiralle, muistettava koiran etu ja se, että emme saa mitään lisäarvoa sillä, että koira ahdistellaan turhaan! = ei terävyyttä.

Vielä yksi: Kannattaa muistaa onko koira ns. hiljaista tyyppiä, ei välttämättä hauku räkä roiskuen ja riehuen mutta ne ilmeet, syvältä tuleva matala hiljainen murina, kuonon rypistys, hampaiden paljastaminen, kropan asento ja ennen kaikkea silmien ilme, että ”tule vaan, yksi askel vielä niin tiedät mikä sinuun iski”.

Lisäksi huomioidaan se, että miten koira reagoi ympäristöönsä. Esim. alkuhaastattelun yhteydessä yleisön joukosta tipahtaa reppu joltain maahan, koira on saman tien rääkymässä haisevaa vastalausestaan asialle -> terävyys ponkaisee esiin. Tai kun suoritetaan kovuus- ja temperamenttikoetta, koira bongaakin puolittain piilossa olevan tynnyrinpyörittäjän, ärähtää jälleen -> terävyys puskee läpi.

Monesti ihmiset sekoittavat termit terävyys ja temperamentti keskenään. Normielämässä kun puhutaan esim. nopeaälyisestä, välkystä tyypistä niin saatetaan sanoa, että onpa terävä tyyppi. Testissä tämä termi terävyys tarkoittaa vain ja ainoastaan koiran vihamielistä reagoitua.

Koiraan saatetaan esim. näyttelyssä toivoa enemmän ryhtiä tai tehokkuutta liikuntaan, joku kaipaa silloin terävyyttä olemukseen eli siis temperamenttia, ei siis sitä terävyyttä jota testissä tarkoitetaan. Vilkas temperamentti = ryhdikäs olemus, yleensä.

No nyt on sitten selvitty hengissä seinästäkin, joten yritetään vielä selvittää viimeisestäkin osasta eli ampumisesta.

LAUKAUSPELOTTOMUUS

Suoritetaan 9 mm paukkupanoksilla. Vähintään 2 ja enintään 5 laukausta/koira.

Ampumaetäisyys on 20 - 50 m riippuen ympäristöstä. Huomioitava esim. kaikuminen/äänien hukkuminen pusikkoon ym.

Ammutaan aina koiran etupuolelta rintamasuuntaan ampujaan (joka piilossa), ei koskaan takaa eikä sivusta! Eikä tietenkään yleisön läheltä. Ensimmäinen ammutaan liikkeessä, toinen paikoillaan ollessa.

Mitä tuomarit katsovat koirassa?

- koiran yleisolemusta ja käytöstä
- onko koira levollinen ja vain luonnollisella tavalla kiinnostunut laukauksista. KUULLA SAA!
- esiintyykö levottomuutta, jos niin väheneekö/lisääntyykö seuraavilla laukauksilla
- hakeeko ohjaajalta apua
- sijaistoiminnot
- kiristyykö remmi, pyrkiikö pois paikalta vai kohti ääntä vai ottaako tiiviin perusasennon
- alkaako haukkua, tulee muuten kiihkeän innostuneeksi, pyrkiikö kohti laukauksia ym.
- hermostuuko ja eikö kykene rauhoittumaan
- pystyykö vielä laukausten jälkeen tulemaan testipaikkaa ja tuomareita kohti ja missä mielentilassa, tässäkin tulee löysällä remmillä, vetäen kohti, takaviistossa tms.
- pysyvätkö reaktiot samoina koko ajan
- vaikuttaako ohjaajan ”paukkupelko” koiraan tai muu ohjaajan toiminta, taas ne ohjeiden noudattamiskyvyt

Nyt on selvitty testin loppuun ja tässä vaiheessa yleensä ohjaajatkin alkavat hengittää normaalisti ja rentoutua.

LUOKSEPÄÄSTÄVYYS

kerroin 15

Mitä on luoksepäästävyys?

Se on koiran suhtautumista vieraisiin ihmisiin.

Arvioidaan koko testin ajan eri osasuorituksissa.

Tähän osa-alueeseen ei tarvita erikoiskoetta, se näkyy ja sitä arvioidaan koko ajan.

Mitä tuomarit katsovat koirassa?

- käytöstä/olemusta: kropan asentoa, lihakset, ilmeet; silmät, korvat, huulet, hännän asento, karvat, hengitys
- aloitetaan heti koiran saapuessa testattavaksi (tm-tarkistus)
- miten koira ottaa kontaktia tuomareihin, itse vai kutsusta/houkuttelusta
- arvioidaan **hyväntahtoisuutta, huom. terävyys!**
- tarkkaillaan koiran **avoimuutta**, eli todellista näkyvää mielialaa (se voi olla positiivinen/negatiivinen)
- dominanssi
- onko koira rento, iloinen, rauhallinen, ujo, jäykistelijä, väistelijä, syliin tunkija, epäluuloinen, murisee, yrittää ”näpeille” tms.
- paljonko vaatii houkuttelua, pääseekö lainkaan koskemaan
- miten ohjaaja vaikuttaa koiraan, esim. kireä talutin, hermostuneisuus jne. onko niillä osasyitä koiran sen hetkiseen käytökseen (alkuhaastattelun aikana)

Varsinkin hyökkäysten jälkeen koiran luokse päästävyys tulee oikein hyvin esille. Kun uhka loppuu, niin pitäisi koirankin muuttua ystävälliseksi. Mikäli näin ei tapahdu, niin jotain on silloin vinossa, enemmän tai vähemmän. Koira voi olla sen verran pehmeä, että hyökkäys on vielä niin hyvin mielessä, ettei uskalla ottaa kontaktia hetimiten, mutta hetken päästä muuttuu takaisin omaksi itsekseen. Tai koira voi olla niin pidättyväinen, ettei halua lainkaan ottaa kontaktia houkuttelusta ja pitkästä ajasta huolimatta. Ei ole pakko, jos ei tahdo!

HERMORAKENNE

kerroin 35

Mitä on hermorakenne?

Koiran synnynnäistä vahva- tai heikkohermoisuutta, kun se joutuu tilanteisiin jotka voimakkaasti ja vaihtelevasti aiheuttavat sille sisäisiä jännitystiloja ja ristiriitoja.

Se on kykyä hallita jännitystiloja ilman hysteriaa, luonnotonta uupumistilaa tai merkkejä sisäisen tasapainon järkkymisestä.

Pitää huomioida, että myös hyvä, vahvahermoinen koira voi joissakin tilanteissa käyttäytyä hetken jopa hermostuneesti, jos ärsykkeen voima kasvaa aivan liian suureksi.

Arvioidaan jälleen koko testin ajan!

Mitä tuomarit katsovat koirassa?

- käytöstä/olemusta; kropan asentoa ja lihaksia (värinä), ilmeet; silmät, korvat, huulet, hännän asento, karvat, hengitys
- miten koira suoriutuu eri osioista
- paljonko tarvitaan palautusaikaa eri osioiden välillä
- merkkejä henkisestä levottomuudesta
- sijaikäyttäytymisestä esim. lisääntynyt turha virtsaaminen, maan haistelut ja kaivelut, ruohon syömiset jne. koiraan itseään rauhoittavat toiminnot
- seurataan vielä testin osioiden loppumisen jälkeenkin ennen palautteen antamista

Usein on ihmetelty sitä miksi minä kosken koiraan muutamaa kohtaan, esim. odottaessa pimeään huoneeseen menoa, ja tunnustelen sitä pitäen kättä paikoillaan hetken alhaalla kyljessä tai takajalkojen kohdalla.

Siksi, että kokeilen kuinka paljon lihakset tärisee (varsinkin runsaamman turkin omaavilla ei pienehköä tärinää näe), puhaltaako luonnottoman paljon tekemisiin nähden, hakkaako pumppu kuinka lujaa, hilseileekö jne. Samalla testailen vielä luokse päästävyttäkin.

Esim:

Koira seinässä ei osoita terävyyttä eikä ulospäin näkyvää suurta pelkoa -> siitä huolimatta on tyhjentänyt kuitenkin anaalinsa, erittäin vahva merkki pelosta/hermostuneisuudesta.

Samoin jos koira testin aikana ei ole juurikaan tehnyt hommia, mutta siitä huolimatta läähättää melkoisesti, on sillä jo rasittuneisuuden/hermostumisen merkkiä. Näissäkin pitää ottaa huomioon tietenkin sen suuruus, ilman lämpötila jne.

Ihmiset saattavat sekoittaa koiran erittäin vilkkaan temperamentin hermorakenteeseen. Koiralla voi olla kohtuuhyvät hermotkin, vaikka sillä olisi temperamenttia hieman yli tarpeen. On vain erotettava mikä johtuu hermoista ja mikä temperamentista. Melko harvinaista se kyllä on, että koiralla on +2 hermot ja +1 temperamentti.

Testi on suoritusten osalta ohitse ja menen täyttämään kollegan kanssa arvostelulomaketta. Vielä tässäkin vaiheessa – jos se on mahdollista- seuraan ikkunasta tai oven raosta miten koira käyttäytyy hetken kuluttua kun me tuomarit olemme poistuneet koiran näköpiiristä ja koira pääsee vaikkapa tuttujen ihmisten luo/yleensä pois koko tilanteesta. Joskus saatan vielä teettää jonkin tehtävänkin jälkeenpäin. Koira, joka rennosti lepäilee suuremmin läähättämättä ihmisten keskellä, ei ole kovin rasittunut hermoiltaan. Toisaalta taas joku koira saattaa olla jo niin loppu, että makaa sen vuoksi. Tämäkin pitää vaan tuomarin huomioida, sekä se että onko koira otettu jo käskyn alle ja laitettu maahan. Kyllä, huomiota kiinnitän myös ohjaajan toimintaan.

Tämän jälkeen tullaan antamaan arvostelu. Eri ominaisuuksista kertominen enemmän kuin vain arvosanan lukeminen, kertoo omistajalle paljon arvokkaampaa tietoa koiran käytöksestä; miksi se nyt näin toimi tai ei toiminut ja mistä saattaa johtua tietynlainen käytös jossakin tilanteessa arkielämässäkin. Omistajalla on ilman muuta oikeus kysyä itseään askarruttavasta asiasta.

Tuomarista on aina mukavaa, kun ohjaaja noudattaa annettuja ohjeita eli antaa koiralle mahdollisuuden toimia sekä koira, joka pitää ihmisistä ja on yleisesti ottaen reipas kaveri joka tykkää puuhata.

Omasta vinkkelistä katsottuna, ihmiset tuijottavat aivan liikaa niihin loppupisteisiin. Voi olla kaksi samalla pisteillä olevaa koira, joista toinen on supermukava tyyppi, joka ei koskaan aiheuta mitään ongelmia tai päänvaivaa omistajalleen ja toinen taas on varsinainen pinnankiristäjä, jonka kanssa joutuu jatkuvasti arkielämässä miettimään, että mitä ja miksi jne.

Kuten alussa jo totesin, niin kaikille koirille ei ole rodunomaista olla esim. siellä 180 pisteen ominaisuuksilla kerättynä ja vaan rodun ihanneprofiili olisikin siellä 110 pisteen tienoilla olevilla ominaisuuksilla.

Kuunnelkaa mitä siinä palautteessa me tuomarit kerromme. Ja kysykää jos jäi epäselvää tai jokin asia jäi askarruttamaan mieltä. Pyrimme ainakin kertomaan niin selväsanaisesti kuin mahdollista mistä jokin juttu johtuu, jolloin omistajalla on valmiudet ymmärtää paremmin koiransa toimia.

On aina rehellisesti mietittävä sitä, onko milläkin koiralla tarpeellista olla kuinka paljon mitäkin ominaisuutta sekä miten ne yhdistyvät/vaikuttavat juuri siinä yksilössä!

Lisäksi kuulee ihmisten puhuvan, että he harjoittelevat testiin, jotta menisi paremmin. No varmasti jotkut niin tekevätkin, mutta suomeksi sanottuna, se näkyy koirasta ja yleensä vielä huonontaa koiran suoritusta -valitettavasti- poikkeuksena puolustushyökkäys.

Herää kysymys ja muillakin ainakin pitäisi - onko mitään järkeä huijata itseään, kasvattajaa, rotujärjestöä, mahdollista uroksen/nartun omistajaa, mahdollista pennunostajaa jne. ja sitten jälkeensä ottaa ”sitä itseään” niskaansa. Tarkoitushan olisi, että ne ääripäät sieltä jalostuksesta karsiutuvat pois, kuten esim. todella arat, heikkohermoiset, vihaiset jne. Mutta jokainen ottaa vastuu tekemisistään.

Entä sitten kun testiin tulee selvästi ihmisille vihainen koira? Ja nyt puhutaan siitä, että koiraa ei ole uhattu mitenkään. Näitäkin tulee vastaan ajoittain. Alkuhaastattelussa kun kysellään niitä taustoja, onko ollut ongelmia? Vastaus tulee sekunnin murto-osan empien ”Ei mitään” tai ”ei ihmeempiä, ei oikeastaan”. Tai ei haluta tarkentaa kysyttäessä, tai sitten muutaman kerran on tullut vastauksena ”että sä näet ja tunnet sen sitten!” tai ”mä pelkään, että se syö teidät tai jonkun muun”.

No joo-o, naurahdan minä mielessäni ja ajattelen, että sehän sitten nähdään, jollei jo ole näkynyt. Selkeästi koira inhoaa ihmisiä! Herää taas kysymys, miksi? Joskus mietin, että nämä ihmiset tulevat hakemaan vaan jonkinlaista hyväksyntää sille, että koiran voisi ilman omantunnon tuskia laittaa pois. Se on sen ihmisen päätös, ei minun. Mutta järjen käyttökin on sallittu.

Koira lähdetään testaamaan ja siellä sitten viimeistään tulee esille ongelmat ja yleisö kohisee kauhuissaan, osa peloissaan tuomarin puolesta, ja toinen osa lähes innoissaan, että nyt sitä piruparkaa varmaan purraan. ;) Koira ei kerta kaikkiaan päästä missään vaiheessa koskemaan itseensä ja saattaa jopa yrittää uhkailla puremisella. Luokse päästävyvyydestä tulee selkeästi miinusmerkkinen – selvästi pidättyväinen, yrittää purra. Näitä tapauksia varten käytän sitä ”tyhjää hanskaa”, jos olisin niin typerä, että ehdoin tahdoin haluaisin purettua itseäni.

Mitä iloa on tuoda selkeästi vihainen koira testiin? Miettikööt sitä jokainen tahollaan. Välillä katson itsekin hiukan huolissani sirutarkastajaa, joka ei välttämättä heti huomaa, että koiralla on aikomus tulla näpeille. Siksi aina tähdennän, että älkää purettako itseänne ja siihen koiraan ei ole pakko koskea, ja siksi aina haluan myös itse nähdä kyseisen tarkistuksen.

Yleisesti ottaen testaaminen on mukavaa puuhaa ja mielestäni siellä voi ihan hyvin olla iloinen oma itsensä, niin tuomari kuin osallistuja ja henkilökuntakin ja huumorilla selviää kummasti vähän oudoimmistakin tilanteista. Ei saa olla niin verenmaku suussa, ainakaan koko aikaa! ;D

Kauniiksi lopuksi vielä; rottweiler on yksi helpoimmin ja selkeämmin tulkittavista ja ilmeikkäämmistä roduista mitä olla ja voi! Oma sydäntäni lähellä olevia, vaikka ei tällä hetkellä kotona olekaan.

Kiitos ja kumarrus ☺
Carita